

$r=+0,15$; вмістом фруктози та концентрацією сперматозоїдів – $r=+0,10$; концентрацією фруктози та виживаністю статевих клітин – $r=-0,17$.

Серед первинних аномалій сперматозоїдів найчастіше зустрічаються статеві клітини з асиметричними (0,5-1,8%), сплюсненими (0,5-3,0%) та продовгуватими (1,4-4,7%) головками; серед вторинних – сперматозоїди з ізольованими головками (1,2-3,6%), загнутими тілами (2,7-6,0%), складеними (1,1-8,5%), загнутими (0,9-1,7%) та скрученими (0,5-1,7%) хвостами.

Кореляція між кількістю заготовлених спермодоз та загальною сумою патологічних форм сперматозоїдів була високою: $r=-0,67$ ($P>0,999$), між відсотком вибраної сперми та сумою аномалій – $r=+0,64$ ($P>0,999$).

Одержані дані свідчать, що тривала перерва у статевому використанні бугаїв приводить до різкого зниження показників спермопродуктивності, збільшення числа патологічних форм статевих клітин у значної частини плідників, що зумовлює низьку якість їх спермопродукції.

УДК 636.22/28.082

М.В.БУШТРУК

ДОБІР БАТЬКІВ БУГАЇВ І БАТЬКІВ КОРІВ ЗА КОМПЛЕКСОМ ОЗНАК

Білоцерківський державний аграрний університет

У селекційній практиці тварин відбирають як правило за комплексом господарські корисних ознак, які мають різне економічне значення, неоднаковий ступінь успадкування і різноспрямовані генетичні кореляції між собою. Але збільшення кількості ознак добору в селекційній програмі веде до зниження генетичного прогресу кожної з них. Тобто, чим більше ознак включають у селекційну програму, тим нижчий ефект добору за кожною з них. При оцінці бугаїв за комплексом ознак необхідно використовувати метод незалежних рівнів добору.

В системі великомасштабної селекції бугаїв оцінюють і відбирають за основною ознакою в декілька етапів:

- за індексом племінної цінності за надоем, за походженням (племінна цінність батька, матері і батька матері);
- за енергією росту в 12 міс.віці;
- за індексом племінної цінності за загальною спермопродукцією в 15-16 міс. віці;
- за запліднювальною здатністю сперми в 18-міс. віці;
- за індексом племінної цінності за надоем після оцінки за потомством в 6-7 річному віці.

Тому, можливості добору за комплексом ознак можна вивчити тільки після селекції бугаїв за всіма цими етапами.

Розподіливши 13 бугаїв за категоріями племінної цінності за спермопродуктивністю і запліднювальною здатністю сперми, лише один бугай Причал 1179 за цими ознаками має категорію поліпшувач. Інші бугаї мають категорію – нейтральний (Ельбрус 897, Зайчик 1408, Момент 3058, Лютік

3056), або ж навпаки отримали протилежні категорії. Так, три бугаї мають категорію поліпшувач за спермопродуктивністю і нейтральні за запліднювальною здатністю, два – нейтральні за спермопродуктивністю і погіршувачі за запліднювальною здатністю. Бугай Індик 554 отримав категорію погіршувач за спермопродуктивністю, але має категорію поліпшувача за запліднювальною здатністю.

Таким чином, запліднювальна здатність сперми не залежить від загальної спермопродуктивності.

Якщо перевагу надавати оцінці бугаїв за молочною продуктивністю потомства, то до групи батьків бугаїв можуть бути відібрані тільки поліпшувачі за надоем, як мінімум нейтральні за якістю спермопродукції і за її запліднювальною здатністю. З наших даних до таких вимог можуть належати такі бугаї, як Ельбрус 897, Зайчик 1408, Момент 3058 та інші. Вони вірогідно оцінені за молочною продуктивністю і є поліпшувачами та нейтральними за відтворними ознаками. Бугаї Евкаліпт 645 і Причал 1179 – поліпшувачі за запліднювальною здатністю сперми та за спермопродуктивністю, але нейтральні за молочною продуктивністю.

Таким чином, запліднювальна здатність не впливає на молочну продуктивність і ранги племінної цінності бугаїв за цими показниками мають не великий ступінь співпадання. Якщо враховувати, що ступінь успадкування цієї ознаки мізерний, то не слід включати його в селекційну програму, а поліпшення цієї ознаки вести не зарахунок селекції бугаїв.

Тому можливості добору за комплексом ознак можна вивчити тільки після селекції бугаїв за всіма цими етапами. Дослідження показали, що всі етапи оцінки і добору бугаїв слід розглядати як відносно самостійні і незалежні між собою.

УДК636.22/28.082

В.Г.ВАСИЛЕЦЬ¹, М.Є.ІЗВЕКОВ², Л.В.ГОНЧАРЕНКО³, І.М.ГУРСЬКИЙ⁴
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВІДТВОРЕННЯ СТАДА У М'ЯСНОМУ СКОТАРСТВІ

¹Харківський державний аграрний університет

²Харківський зооветеринарний інститут

³Інститут тваринництва УААН

⁴Уманська державна аграрна академія

Практика показує, що у м'ясному скотарстві найбільш вигідно одержувати телят у максимально короткі строки (сезонно). У більшості господарств із розведення м'ясної худоби ці строки припадають на перший квартал і початок другого. Проведення отелень у короткі строки дозволяє повніше використовувати природні кормові угіддя. За такої системи телята вирощуються в найсприятливіший період і в зимівлю вступають зміцнілими.

У племзаводі "Головеньківський" Чернігівської області телиці, що народилися у 1 кварталі при відлученні від матерів у віці 8 місяців у середньому мали живу масу 210-220 кг, бички – 250-260 кг. Телята, які були одержані у